אמר רב אושעיא [א]בבא לידי כהן ומכרו לישראל במומו: השוחט לכהן ולעובד כוכבים פטור מן המתנות: וליתני כהן ועובד כוכבים פטורין מן המתנות אמר רבא זאת אומרת הדין עם הטבח דרש רבא מאת העם ולא מאת הכהנים כשהוא אומר מאת זובחי הזבח הוי אומר אפילו טבח כהן במשמע אושפיזיכניה דר' טבלא כהן הוה והוה דחיק ליה מלתא אתא לקמיה דרבי טבלא אמר ליה זיל אישתתף בהדי טבחי ישראל דמגו דמפטרי ממתנתא משתתפי בהדך חייביה רב נחמן אמר ליה והא רבי טבלא פטרן אמר ליה זיל אפיק ואי לא מפקינא לך ר' טבלא מאונך אזל ר' טבלא קמיה דרב נחמן א"ל מ"ט עביד מר הכי א"ל דכי אתא ר' אחא בר חנינא מדרומא אמר ר' יהושע בן לוי (א) זקני דרום אמרו כהן טבח שתים ושלש שבתות פטור מן המתנות מכאן ואילך חייב במתנות אמר ליה ולעביד ליה מר מיהת כר' אחא בר חנינא א"ל הני מילי דלא קבע מסחתא אבל הכא הא קבע מסחתא אמר רב חסדא א] האי כהנא דלא מפריש מתנתא ליהוי בשמתא דאלהי ישראל אמר רבה בר רב שילא הני טבחי דהוצל קיימי בשמתא דרב חסדא הא עשרים ותרתין שנין למאי הלכתא אילימא דתו לא משמתינן להו והא תניא במה דברים אמורים במצות לא תעשה אבל במצות עשה כגון אומרים לו עשה סוכה ואינו עושה לולב ואינו עושה ציצית ואינו עושה מכין אותו עד שתצא נפשו אלא דקנסינן להו בלא אתרייתא כי הא דרבא קנים אטמא רב נחמן בר יצחק קנים גלימא ואמר רב חסדא זרוע לאחד וקבה לאחד לחיים לשנים איני והא כי אתא רב יצחק בר יוסף אמר במערבא פלגינן להו גרמא גרמא התם בדתורא אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן אסור לאכול מבהמה שלא הורמה מתנותיה ואמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן כל האוכל מבהמה שלא הורמה מתנותיה כאילו אוכל טבלים ולית הלכתא כוותיה אמר רב חסדא מתנות כהונה אין נאכלות אלא צלי ואין נאכלות אלא בחרדל מאי טעמא אמר קרא למשחה לגדולה כדרך שהמלכים אוכלים ואמר רב חסדא עשרים וארבע מתנות כהונה כל כהן שאינו בקי בהן אין נותנין לו מתנה ולאו מילתא היא דתניא רש"א כל כהן שאינו מודה בעבודה אין לו חלק בכהונה שנאמר המקריב את דם השלמים ואת החלב מבני אהרן לו תהיה שוק הימין למנה אין לי אלא זה בלבד מנין לרבות חמש עשרה עבודות כגון היציקות והבלילות והפתיתות והמליחות תנופות והגשות [והקמיצות] הקטרות (והמציות) [והמליקות]

וקבלות

אמר רב אושעיא. הכא במאי עסקינן דקתני מתניתין דפוטרין את כולן נבא אותו בכור ליד כהן ונפל בו מום קבוע: **וליתני כהן ועובד כוכבים כו'.** דהא לא איקרו עם ומאי אירייא דקתני השוחט: **ואם אומרים.** מתניתין דקתני השוחט אתא לאשמועינן דבעלמא היכא דקשחיט בהמת ישראל הדין עם הטבח דינו של כהן לתבוע מתנותיו מן הטבח והכא כיון שהבהמה של כהן ועובד כוכבים הוא פטור הטבח מן המתנות והא לא מצינן למילף מכהן ועובד כוכבים לחוד: **ולא מאת הכהנים.** קס"ד דכהנים לא איקרו עם: **כשהוא אומר מאת זובחי הזבח.** כלומר מי שהוא ואפילו כהן להביא כהן שנעשה טבח למכור אבל אבהמה שהוא שוחט לצרכו פטור: **והוה דחיקא ליה מילתא.** דחוק ועני היה: **דמגו דפטרת להו ממתנתא.** מזרוע לחיים וקבה כדאמרינן במתני' המשתתף עמהם פטור מן המתנות: **חייביה.** להאי ישראל שנשתתף עם אותו כהן: **זיל אפיק.** הוצא אותם מתחת ידיך ותתנם לכהן: **מפיקנא לך כו'.** כלומר כל לויותיו וסייעותיו אמחה לו: **מאונך.** מאזנך: **שתים ושלש שבתות פטור מן המתנות.** לתתם לכהן אחר משום דאכתי לא קביע ואינן יודעין עדיין שהוא טבח אבל מכאן ואילך חייב הואיל דקביע: **לעביד ליה מר הכי כדרבי אחא.** ותפטרנו משתים ושלש שבתות: **א"ל הני מילי.** דקא"ר אחא וזקני דרום דשתים ושלש שבתות פטור: **היכא דלא קבע מסחתא.** חנות: **אבל הכא.** האי טבח כהן כבר קבע חנותו וגלי אדעתיה דקביע: **דלא מפריש מתנתא.** לכהן אחר: **הא עשרין ותרתין שנין.** כלומר כבר עברו כ"ב שנה: **למאי הלכתא.** קאמר הא עשרין ותרתין שנין: **אילימא.** דמאחר שעמדו בשמתא כ"ב שנה תו לא משמתינן להו: **והתניא בד"א.** דתו לא משמתינן להו: **במצות ל"ת.** דאית ביה מיתה או כרת דקם ליה בדרבה מיניה: **כגון אומרים לו עשה סוכה עשה לולב.** שאין בהן חסרון כיס כולי האי: **אלא.** הא קמ"ל רבה מאחר שעמדו בשמתייהו כ"ב שנה קנסינן להו בלא התראה אבל קודם לכן לא: **קנים אטמא.** כל הירך היה גוזל ממי שלא היה רוצה לתת המתנות לכהן והיה נותנה לכהן: **ואמר רב חסדא.** מתנות כהונה כך היא נחלקת זרוע היה נותן ישראל לכהן אחד וקבה לכהן אחד ולחיים לשני כהנים: **גרמא גרמא.** כל עצם ועצם היה מחלק לשנים: **התם בדתורא.** בשור הגדול שאבריו גדולים ביותר דאפילו היה מחלק האבר לשנים עדיין יש בכל חלק וחלק שיעור נתינה מעליא אבל בבהמה דקה אם היה מחלק האבר לשנים לא היה בכל חלק נתינה מעלייתא ורחמנא אמר [דברים יח] ונתן לכהן נתינה יפה: **למשחה.** במתנות כהונה כתיב בויקח קרח לך נתתים למשחה כל מתנות שנתתי לך בכהונתך נתתי לך לגדולה כדמתרגמינן לרבותא: **עשרים וארבע.** לקמן בפירקין (קלג:) חשיב להו: **שאינו בקי בהן.** היאך דין מתנה היאך נאכלין בגדולה: **שאינו מודה בעבודה.** שאמר בלבו דברי הבל הן ולא צוה המקום להקריב לו קרבנות אלא משה בדה מלבו: **אין לו חלק בכהונה.** אין לו חלק בקדשים: **המקריב.** היא הולכה: **היציקות והבלילות.** שנותן שמן במנחה ובוללה וחוזר ונותן עליה שמן לקיים בה מצות יציקה ויצק עליה שמן [ויקרא ב] כדאמרינן באלו מנחות דכולן צריכות שלשה מתנות שמן: **הפתיתות.** מנחת מחבת ומרחשת ומנחת מאפה תנור שהיו נקמצות לאחר אפיה פותתן ומחזירן לסולתן וקומץ דכתיב [שם] פתות אותה פתים וגו': **המליחות.** במלח תמלח (ויקרא ב): **התנופות.** מוליך ומביא. ולא כל המנחות טעונות תנופה והגשה והתם [מנחות ס. ואילך] מפרש להו יש טעונות תנופה ולא הגשה הגשה ולא תנופה לא תנופה ולא הגשה. ומה היא הגשה מגישה כשהיא בכלי קודם קמיצה ומגיעה לקרן מערבית דרומית כנגד חודה של קרן במנחות (סא.) ובסוטה (יד:): **והמליקות** גרסינן ולא גרסינן **והקרבות.** דהא איהו חשיבא ברישא ובהדיא פרט בה קרא (ויקרא ז) המקריב את זבח השלמים והיא הולכה:

קבלות

כשהוא אומר מאת זובחי הזבח. דמיירי בטבח ולא קאי אעם דנמעט טבח כהן מדלא כתיב מאת העם זובחי הזבח וכתיב מאת זובחי יתירה הפסיק הענין דאכל שהוא טבח קאמר ואפילו כהן הואיל ושוחט בהמת ישראל אבל אם היתה שלו אפילו למכור רחמנא פטריה אלא דמדרבנן גזרו כשהוא טבח ליתן מתנות כהונה אפילו הבהמה שלו שלא ירגילו טבחי ישראל לשתף כהנים עמהם ליפטר מן המתנות ועד ג' שבתות דאיכא למימר דדידיה שוחט לא גזרו רבנן ואוקמוה על דין תורה ומכאן ואילך גזרו וכי קבע מסחתא מיד מוכח דלאו לדידיה שוחט ולכך גזרו לאלתר כדמוכח בסמוך ולא כפי' הקונטרס דפירש דחייב מה"ת בשוחט למכור דא"כ שנים או שלשה שבתות אמאי פטור אטו שלשה שבתות כתיבי בקרא ועוד אי מן התורה א"א שלא היה יודע ר' טבלא דבר זה אלא ודאי תקנת חכמים היא כדפירשנו ור' טבלא לא הוה שמיע ליה הך תקנתא עד דאמר ליה ר"נ: **כאילו** אוכל טבלים. ממש דמתנות ילפינן נתינה נתינה מתרומה כפ' ראשית הגז (לקמן דף קלו.): **אין** נאכלין אלא צלי ואלא בחרדל. ול"ת דבפ' כל התדיר (זבחים דף צ:) אמרי' וכולן רשאין הכהנים לשנות באכילה לאוכלן צליין שלוקין מבושלין ואמר בגמרא טעמא משום דכתיב בהו למשחה פירוש לגדולה כדרך שהמלכים אוכלין ונראה דודאי כמו שטוב לו ונהנה יותר מצי אכיל להו אבל אדם שטוב לו צלי כשלוק ומבושל יאכל צלי שהוא דרך גדולה יותר: **ולאו** מילתא היא דתניא כו'. הוה מצי למימר מדאמרינן בריש פירקין המחזיקין בתורת ה' יש להם מנת משמע מחזיק אפילו שאין בקי:

קבלות

עין משפט נר מצוה

לג א טוש"ע י"ד סי' סא סעיף כ:
לד ב מיי' פ"ט מהל' בכורים הל' י טוש"ע שם סעיף כח:
לה ג ד מיי' שם הל' ט טוש"ע שם סעיף כד:
לו ה ו מיי' שם הל' יח טוש"ע שם סעיף ט:
לז ז מיי' שם הל' יד טוש"ע שם סעיף ה:
לח ח מיי' שם הל' כב טוש"ע שם סעיף יג:

◆

תורה אור השלם

1. וְזֶה יִהְיֶה מִשְׁפַּט הַכֹּהֲנִים מֵאֵת הָעָם מֵאֵת זֹבְחֵי הַזֶּבַח אִם שׁוֹר אִם שֶׂה וְנָתַן לַכֹּהֵן הַזְּרֹעַ וְהַלְּחָיַיִם וְהַקֵּבָה: דברים יח ג
2. וַיְדַבֵּר יי אֶל אַהֲרֹן וַאֲנִי הִנֵּה נָתַתִּי לְךָ אֶת מִשְׁמֶרֶת תְּרוּמֹתָי לְכָל קָדְשֵׁי בְנֵי יִשְׂרָאֵל לְךָ נְתַתִּים לְמָשְׁחָה וּלְבָנֶיךָ לְחָק עוֹלָם: במדבר יח ח
3. הַמַּקְרִיב אֶת דַּם הַשְּׁלָמִים וְאֶת הַחֵלֶב מִבְּנֵי אַהֲרֹן לוֹ תִהְיֶה שׁוֹק הַיָּמִין לְמָנָה: ויקרא ז לג

מסורת הש"ס

א) [לקמן קלו.], ב) [עי' תוס' שבת ס: ד"ה השתא ותוס' נדה לו: ד"ה ארבעים], ג) כתובות פו., ד) [ועי' תוס' לקמן קלו: ד"ה כר' אלעזר], ה) מגילה כח. [ע"ש], ו) [נ"ל ואמר], ז) [סוטה טו. זבחים כח. צא.], ח) מנחות יח: ע"ש [תוספתא דמאי פ"ב ה"ו], ט) [תוספתא דמאי פ"ב ה"ו] ועי' במס' מנחות יח: ועי' רש"א, י) [רש"ש מח"ו], כ) בס"א: כל, ל) [ועי' פירש"י בכתובות], מ) בס"א: לוקה, נ) [נ"ל לרצו], ס) [מנחות עד:], ע) [שם עה:], פ) [שם נא.], צ) [דף קל:], ק) [ועי' תוס' מנחות יח: ד"ה מודה בעבודה].

◆

גליון הש"ס

גמ' ולית הלכתא כוותיה. עי' לעיל דף לו ע"ב תוס' ד"ה שלא ודף קלא ע"א ד"ה ה"נ ודף קלב ע"ב ד"ה ראשית:

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' אמר ר"י בן לוי וכל זקני דרום:

◆

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] גמ' אמר רב חסדא האי כהנא דלא מפריש מתנתא. ע"ב מיי' פ"ו מהל' ת"מ הל' יד אות י':

◆

מוסף רש"י

הדין עם הטבח. דינו של כהן לתבוע מן הטבח המתנות ואע"פ שאין הבהמה של טבח אלא משל אחרים (לעיל קלב.). במה דברים אמורים. ללוקה ארבעים (כתובות פו.) לארבעים ותו לא (לעיל קי:). במצות לא תעשה. שכבר נעשית העבירה (שם). אבל במצות עשה. שלפניו ואינו רוצה לקיימה (שם). מכין אותו עד שתצא נפשו. קודם שעבר על העשה ויש בידו לקיים (כתובות פו:). חמש עשרה עבודות. נטילת כפים דפנים ובחוץ חדא חשיב ליה (מנחות יח:).